

ለትምህርትና ሥልጠና ፍኖተ-ካርታ

የትምህርትና ሥልጠና ፖሊሲ ፣ አመራርና አስተዳደር
የሪፎርም ሀሳቦች

አቅራቢ ፣ ጀይሉ ዑመር

የትምህርትና ሰልጠና ፖሊሲ፡ አመራር አስተዳደር ቡድን

ዶ/ር ጄይሉ ዑመር

ዶ/ር ቀነኒሳ ዳቢ

ዶ/ር ንትነት ደምሰዉ

ዶ/ር ማተቦ ታፈረ

ዶ/ር መንግሥቱ ሃይሉ

ዶ/ር ምትኩ በቀለ

ርእስ

1. የትምህርት ፍልስፍና
2. የትምህርት መዋቅር
3. የትምህርትና ሥልጠና ቋንቋ
4. የትምህርት ፋይናንስ
5. ሥርዓተ-ትምህርት
6. የትምህርት አደረጃጀት
7. የትምህርት አስተዳደርና አመራር
8. የትምህርት ሕግና ፖሊሲ ማጠቃለያ

የትምህርት ፍልስፍና

- ❑ በራሳቸው የሚተማመኑ፣ ብቁና በምክንያታዊ ትንተናና በውይይት የሚያምኑ፣ በሙያቸው ብቃት ያላቸው በአለም አቀፍ ተወዳዳሪና ብቁ ዜጋ አድርጎ አጠቃላይ ሰብእናቸውን የመገንባት፣
- ❑ ሥራ ፈጣሪዎች፣ አዳዲስ ግኝቶችን አፍላቂዎች፣ ጠንካራ የሥነ ምግባርና ግብረገባዊ እሴቶችን የተላበሱ እና ለሕግ ዘብ የቆሙ ዜጎችን የማፍራት፣
- ❑ ብዝሃነትን ላካተተው አገራዊ አንድነትና ሠላም ዘብ እንዲቆሙ የማድረግ፣
- ❑ ሕዝባዊ እሴቶች፣ ነፃነት፣ ብቃት፣ (ተጠያቂነትን፣ ጥራትንና ደረጃን ውጤታማነትን)፣ ፍትሐዊነትና ልቀትን የሚያገኙናጽፍ፣

የትምህርት መዋቅር

5

- ❑ ቅድመ-መደበኛ ትምህርት ሕፃናት ከ4+ - 5+ እድሜያቸው እንዲማሩ ማድረግ፤
O-class የ መደበኛ አጠቃላይ ትምህርት አካል ማድረግ።
- ❑ መደበኛ አጠቃላይ ትምህርት: 6-2-4: የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት 6+ አመት ከ1ኛ- 6ኛ ክፍል ፤
- ❑ ዝቅተኛ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ከ7ኛ - 8ኛ ክፍል፤
- ❑ ከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ከ9ኛ – 12ኛ ክፍል (academic and TVET tracks) ፤
- ❑ ሁሉም ፕሮፍሽናል ስልጠናዎች ከ12ኛ ክፍል ከተጠናቀቀ በኋላ የሚሠጡ ይሆናሉ።
(ድህረ ሁለተኛ ደረጃ፣ የመምህራንና የተከላከሉ መ-ያ)
- ❑ ከየአርከቱ ለሚያቋርጡ መደበኛ ባልሆነ ፕሮግራም የተከላከሉ መ-ያ ስልጠናዎች በተለያዩ ደረጃ መስጠት፤

EPIC

- መደበኛ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና በሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት በሰርተፍኬት ደረጃ (ደረጃ 1-2) ሲሆን፤ በኮሌጆች ውስጥ በከፍተኛ ሰርተፍኬትና ዲፕሎማ ደረጃ (ደረጃ 3-4)፤ ፖሊቴክኒኮች በከፍተኛ ዲፕሎማ (ደረጃ 5) እንዲሁም በቴክኒካል ዩኒቨርሲቲዎች በመጀመሪያና ሁለተኛ ዲግሪዎች
- የዩኒቨርሲቲ ትምህርት ቆይታ 4 አመት እንዲሆን (ለኢንጂነሪንግ 5፤ ለሜዲሲን 6)፤ 2 አመት Masters, 4 አመት PhD,

የትምህርትና ሥልጠና ቋንቋ

- ❑ ተማሪዎች በትምህርትና ሥልጠና ወቅት እውቀትና ክህሎትን በሚገባ እንዲጨብጡ ለማድረግ የሚያስችል ተለማጭ የትምህርትና ስልጠና መስጫ ቋንቋ ፖሊሲ ማስተዋወቅ፤
- ❑ ሶስት የአገር ውስጥ ቋንቋዎችን የመማር ፖሊሲን ማጠናከር፤
- ❑ የአፍ መፍቻ ቋንቋ፣ ሁለተኛ ቋንቋ ለአገራዊ የጋራ መግባባቢያና ሌላ አማራጭ ቋንቋ በክልል መካከል ለሚደረጉ እንቅስቃሴዎች፣ እንዲሁም ሦስተኛ ቋንቋ ለአለም አቀፍ መግባቢያ የያዘ የቋንቋ ፖሊሲ ማስተዋወቅ፤
- ❑ እንግሊዝኛ ቋንቋን ከአንደኛ ክፍል ጀምሮ ማስተማር፤
- ❑ ለመምህራን ትምህርትና ስልጠና ኮሌጆች የስልጠና ቋንቋ ለሚሰለጥኑለት የትምህርት እርከን ጋር የተጣጣመ ማድረግ፤
- ❑ እጩ መምህራን የተለያዩ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችን እንዲማሩ ምቹ ሁኔታ መፍጠር፤

የትምህርት ፋይናንስ

የትምህርት ወጪዎች የክልሎችና የፌዴራል በ2016/17

Subsectors	Proportion out of the total sector expenditure
Primary Education (PE)	30.7%
Secondary Education (SE)	6.3%
Technical Vocational Education Training (TVET)	6.7%
Higher Education (HE)	48.1%
Others	8.2%

- ❑ የትምህርት ታክስን በጥናት ላይ ተመሥርቶ ተግባራዊ ማድረግ፤
- ❑ ከከፍተኛ ትምህርት ተመርቀው የሚወጡ ተመራቂዎች ይከፍሉት የነበረው 15% ከፍያ በጥናት ላይ ተመሥርቶ እንዲሻሻል ማድረግ፤
- ❑ የትምህርት ፋይናንሱ ወጪ ቆጣቢና ውጤታማ እንዲሆን ማድረግ፤
- ❑ የትምህርት ፋይናንስ ያልተማከለና የትምህርት ተቋማት አውቶኖሚ ከተጠያቂነት ጋር ማስፈን፤
- ❑ ድፈረንሻል ብሎክ ግራንትን መተግበር፤ ፈንዲንግ ፎርሙላ (input based funding, performance based funding, endowment, and tuition fees) ሥራ ላይ ማዋል፤
- ❑ ለትምህርት የገንዘብ ብድር ሥርዓት (Loan and Voucher System) መዘርጋት፤
- ❑ የትምህርት ወጪ አመዳደብ የታችኛውን የትምህርት እርከን : የጎልማሶችና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትን ትኩረት የሚሰጥ፤ ከፍታህዊነትና ሊደገፉ ከሚገቡና ከወጪ አንጻር ማየት፤

- ❑ የመንግሥት የትምህርት ወጪ ምደባ ተወዳዳሪነትንና ውጤታማነትን የሚያበረታታ እንዲሆን ማድረግ፤
- ❑ የግል ተቋማት፣ መያድ፣ ትርፍ ላይ ያልተመሰረቱ ሌሎች የውጭ ድርጅቶች በትምህርትና ሥልጠና ማስፋፋት እንዲሳተፉ ማድረግ፤
- ❑ ተጠቃሚዎች መክፈል የሚችሉት ወጪአቸውን እንዲችሉ፣ ለታችኛው የትምህርት እርከን በነጻ እንዲማሩ፣ በማህበረሰብ ፋይናንስና በትምህርት ፈላጊዎች ፋይናንስ መሸፈን፤
- ❑ የትምህርት ተቋማት በነጻነት የውስጥ ገቢ እንዲያመነጩና እንዲጠቀሙ የሚደግፍ መመሪያ ማውጣት
- ❑ ሀገራዊ ፍርምዎርክ ለግዢና ለበጀት አጠቃቀም ማዘጋጀት፤
- ❑ ሀገራዊ የህግ ማቀፍ ቢዝነስና እንዲሁትሪው ለሚፈልጉት የሰው ሃይል ስልጠና እንዲደግፉ የሚያበረታታ ማዘጋጀት፤
- ❑ የመንግስትና የግል ፐርትነርሺፕ : በትምህርት ተቋማትና በእንዲሁትሪው መካከል ትስስር ስርዓት መዘርጋት

የትምህርት አደረጃጀት

- የትምህርት ሚኒስቴርን፣ የክልል ትምህርት ቢሮን፣ የዞን ትምህርት መምሪያን፣ የወረዳ ትምህርት ጽ/ቤትን እንዲሁም የትምህርት ቤቶችን ሚና፣ ኃላፊነት፣ ተጠያቂነት እና ግንኙነት እንደገና ግልጽ ማድረግ፤
- የትምህርት ሚኒስቴርን ወቅቱ የሚጠይቀውን አገሪቱ በመለስተኛ፣ በመካከለኛና በከፍተኛ ደረጃ የምትፈልገውን የሰው ሀብት ልማት መገምገት በሚያስችል እንዲሁም ለዚህ ተልእኮ መልሶ ሊሰጥ በሚችል መልኩ ማደራጀት፤
- የጎልማሶችና መደበኛ ያልሆነ ትምህርት በፌድራል እና በክልሎች ራሱን በቻለ አደረጃጀት ተዋቅሮ እንዲሰራ ማድረግ፤

- ❑ የአጠቃላይ ትምህርትና ሥልጠናን፣ የቅድመ መደበኛ፣ የመጀመሪያ ደረጃ የመምህራንና የትምህርት አመራሩን ሥልጠና ጨምሮ ኃላፊነቱን ለክልል ትምህርት ቢሮዎች መስጠት፤
- ❑ የቅድመ-መደበኛ ትምህርት እና የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት ወረዳ ት/ጽ/ቤት፣ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት የዞን ትምህርት መምሪያ ቤታላፊነት እንዲሠሩ ማድረግ፤
- ❑ የኒሽርስቲዎች እንደተልኳቸው ትኩረት ማድረግ፣ የምርምር፣ አፕላይድ ሳይንስ፣ ቴክኒካል የኒሽርስቲ ሆነው እንዲደራጁ ማድረግ፤
- ❑ የወላጆችንና የማህበረሰቡን ተሳትፎ ለማሳደግ እንዲቻል ይህን ሥራ የሚያስተባብር አካል በወረዳ ደረጃ (ወረዳ ት/ጽ/ቤት) ማድረግ፤
- ❑ ነጻ የኩዋሊቲ አሹራንስ አጀንሳ ለከፍተኛ ትምህርት፣ ለመምህራን ትምህርት ፡ ለ የአጠቃላይ ትምህርትና ለተክኒክና ሙያ በሀገር አቀፍና በክልል ደረጃ ማቋቋም፤
- ❑ የትምህርት ቤት አደረጃጀት በተገቢ መዋቅርና የሰዉ ሃይል ድጋፍ ሰጪን ጨምሮ ማድረግ፤

የትምህርት አስተዳደርና አመራር

- ❑ ፖሊሲ አውጪዎችንም ሆነ በተግባር የተሠማሩትን ባለሙያዎች የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና አመራሮችን ልማት ለማሳደግ የሚያስችል ሥርዓት መዘርጋት፤
- ❑ የትምህርት አመራሮችንና አስተዳደሮችን በተዘጋጀ ተጨባጭ መመዘኛ መሠረት (KPI) ብቃት ላይ የተመሠረተና ግልጽነት ያለው ውድድር በማካሄድ መረጣ፤ ምልመላና ምደባ መካሄዱን ማረጋገጥ፤
- ❑ በሁሉም የትምህርት እርከኖች ብቃት ያላቸውን የትምህርት ቤት አመራሮችን መመደብ፤
- ❑ በሁሉም እርከኖች ዲፎክራሲያዊ የሆነ ሙያዊ አመራር ብቃትን ያማከለ እንዲሆን ማድረግ፤
- ❑ የትምህርት አመራሮችንና አስተዳደሮችን ማበረታቻን መሠረት ያደረገ በሙያ ማሻሻያ ኘሮግራም አቅማቸውን ከፍ ማድረግ፤

- ❑ የትምህርትና ሥልጠና ኘሮግራሞች ከአገሪቱ የኢኮኖሚ ፍላጎት ጋር መተሳሰሩን ለማረጋገጥ እንዲቻል የክልልና የወረዳ የትምህርትና ሥልጠና መምሪያዎች/ጽ/ቤቶችን አቅም ማጎልበትና ማጠናከር፤
- ❑ ልምድ ያላቸው መምህራንን ወደ ትምህርት ቤት አመራርነት እንዲያድጉ በሚያስችል መልኩ የመምህራንን የደረጃ እድገት ማዘጋጀት፤
- ❑ የሙያ ማረጋገጫ መንገዶችን ከአመራር ስልጠናና ዝግጅት ፤ ከትምህርት ከምርምርና ፖለሲ ጋር ማያያዝ
- ❑ በምርምር ላይ የተሞረኩዘ ፤ራሱን የቻለ የከፍተኛ የትምህርት ተቃም ለአመራርና ለመምህራን ትምህርትና ስልጠና ማደራጀት፤
- ❑ በሁሉም እርከኖች ያሉ ተማሪዎች መሠረታዊ አገልግሎት ለመስጠት እንዲቻል የተማሪዎችን ዳራና አጠቃላይ መረጃ ማደራጀት፤

- ❑ ትምህርት ተቋማት አግባብነት ካላቸው ባለድርሻ አካላት ጋር (ምሳሌ፣ የዩኒቨርሲቲ-ኢንዱስትሪ፣ የት/ቤትመምህራን፣ ወዘተ.) ጠንካራ ትስስር መፍጠር፤
- ❑ ትምህርት ቤቶች ለአካባቢውና ለተማሪዎች ምላሽ ሰጪ እንዲሆኑ የት/ቤት ባለድርሻ አካላትን (ር/መምህራን፣ መምህራን፣ ወላጆች፣ ማህበረሰቡ) አቅም ማጠናከር፤
- ❑ የት/ቤት ወላጅ ተሳትፎን ማጠናከር፤ ወላጆች በተወካዮቻቸው አማካኝነት የልጆቻቸውን የትምህርት ውጤታቸው ምን ደረጃ ላይ እንደሚገኝ፣ ስለልጆቻቸው አጠቃላይ ደህንነት ክትትል እንዲያደርጉ ማበረታታ ያስፈልጋል።

- ❑ እንደ መምህራን ማህበር ያሉ የሙያ ማህበራት የበለጠ ሙያዊ እንዲሆኑና በራሳቸው ሙሉ ነፃነት ኖሯቸው እንዲሠሩ አቅማቸውን ማጠናከር
- ❑ የትምህርትና ስልጠና ተቋማት ነጻና ራስን በራስ የማስተዳደር ከተጠያቂነት ጋር በተቆራኘ መልኩ ማስፈን፡
- ❑ ትምህርት ቤቶች የለውጥ ማእከል፤ ያልተማከለ ውሳኔ ሰጪ፤ ባለሙያዎችን፤ ደንበኞችንና ሌሎችንም በውሳኔ የሚያሳትፉ፤ በራስ የመማርን የሚያበረታቱ፤ ፈጠራን የሚደግፉ እንዲሆኑ ትምህርት ቤት ተኮር አስተዳዳርን መተግበር

የትምህርት ሕግና ፖሊሲ ማጠቃለያ

- ❑ አገራዊ የትምህርት ሕግ ማዘጋጀት፤
- ❑ የቅድመ-መደበኛ ትምህርት፣ የመጀመሪያ ደረጃና የዝቅተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት የግዴታ ትምህርት እንዲሆን ማድረግ፤
- ❑ በሕፃናት መካከል ያሉትን ልዩነቶችን (ልዩ ተሰጥኦ፣ ክህሎት፣ ወዘተ. ያላቸውን ሕፃናት) የሚያስተናግድ የመማር ሁኔታ እንዲሁም ልዩነቶችን የሚያስተናግድ የማስተማር ዘዴን የሚያበረታታ ፖሊሲ ማዘጋጀት፤
- ❑ ለመደበኛ ኘሮግራም ብቃትን መሠረት ያደረገና ከቅድመ-መደበኛ እስከ ሁለተኛ ደረጃ የሙያ ክህሎቶችን ያካተት፣ ከፃኛ ክፍል ጀምሮ የአካዳሚክና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ዘርፎች (የሁለተኛ ደረጃ የአካዳሚክ ትምህርት ዘርፍ እንዲሁም የሁለተኛ ደረጃ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ዘርፍ) እንዲሁም በአካባቢ ደረጃ የአካባቢን ፍላጎት መሠረት ያደረገ ተለማጭ አገር አቀፍ የሥርዓተ-ትምህርት ፖሊሲ ማዘጋጀት፤
- ❑ የጎልማሶችና መደበኛ ያልሆነ ትምህርት መዋቅሩን፣ ሥርዓተ-ትምህርቱን፣ የኘሮግራሙን ተሳታፊዎችን፣ አመቻቾችን፣ በጀትን፣ የተለያዩ ሀብቶችን፣ ባለድርሻ አካላትን፣ ወዘተ. ያካተተና በሁሉም ደረጃ ባሉ የትምህርት መዋቅሮች እንዴት ማስተዳደር እንደሚቻል አቅጣጫ የሚያሳይ ፖሊሲ ማዘጋጀት፤

- የትምህርትና ስልጠና ቋንቋ ፖሊሲ ተለማጭ፡ የተማሪዎችን ፍልሰት ብዙሃነትን ዓለምዐቀፋዊነትን በሚያጠናክር ማዘጋጀት፡
- የትምህርትና ስልጠና ፋይናንስ ፖሊሲ የመንግስት ትኩረትና የበጀት አመዳደብ ስርዓት ብቃትና ዉጤታማነት፡ የግልና አጋር ድርጅቶች ድርሻ ገላጭ ፖሊሲ ማዘጋጀት፡
- ራሱን የቻለ የትምህርት ጥራትና አግባብነት የሚቆጣጠር ተቋም በማቋቋም ሁሉንም የትምህርትና ሥልጠና ተቋማትን እንዲቆጣጠርና የትምህርትና ሥልጠና ጥራትና አግባብነት እንዲያረጋግጥ ማድረግ፤
- በፖሊሲ አውጪዎች፣ በትምህርትና ሥልጠና አቅራቢዎች፣ በተጠቃሚዎች መካከል ጠንካራ የተጠያቂነት ግንኙነት ሥርአት መፍጠር፤

- የትምህርት አመራሮችንና አስተዳደሮችን ፣ የመምህራን አሰልጣኞችን ለመለየት፣ ለማዘጋጀትና ለማልማት ፣ እድገት ጥቅማጥቅሞችንና የማበረታቻ ዘዴዎች የሚያስችል ማእቀፍ ማዘጋጀት፣
- የሴት ተማሪዎችን እንዲሁም መምህራንን ምጥጥን ማሳደግ፣ የሥርዓተ-ጾታ ምጥጥኑን ለማጥበብ የሴቶችን አቅም የማጠናከርና አወንታዊ እርምጃዎችን ተግባራዊ ማድረግ፣
- በሁሉም ደረጃዎች በመማር ውጤት ላይ ተጠያቂነትን ማስፈን፣
- በከፍተኛ ትምህርት የአስተዳደር ሠራተኞችና የአካዳሚክ ሠራተኞች ምጥጥን በ1:2 እና 1:3 መካከል እንዲሆን መወሰን፣

- የአስተዳደር ሥራዎችን/በተለይ የተማሪዎች አገልግሎት የውጪ አካል እንዲሠራው በማድረግ አመራሩ በዋና ተልእኮ ላይ እንዲያተኩር ማድረግ፤
- ከተለያዩ የትምህርት እርከኖች ፕሮግራሞች ሽግግር ለማሳለጥ National Qualification Framework (NQF) ሥራ ላይ ማዋል፤
- በልዩ ልዩ ደረጃዎች የሚሰጡ የሁለተኛ ደረጃ ሰርተፍኬት፣ የኮሌጅ ዲፕሎማና የዩኒቨርሲቲ ዲግሪ መደበኛ የትምህርትና ሥልጠና ፕሮግራሞች ደረጃዎች በአገራዊ የሙያ ማእቀፍ ማረጋገጥ፤
- የፖሊሲ ብቃትን ማረጋገጥ፡ የፖሊሲ አፈጻጸም በፖሊሲ ግምገማ/ጥናት የማስደገፍ ስርዓት መዘርጋት EPLG

አመሰግናለሁ!